

CERCETAREA MUZEOGRAFICA A RELAȚIEI MUZEU-ȘCOALA

de HOMER RADU

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, în concepția partidului nostru, presupune o continuă preocupare pentru toate laturile, toate aspectele, toate procesele caracteristice societății în fiecare epocă a dezvoltării ei și, printre acestea, obținerea unui înalt grad de conștiință și cultură.

În epoca în care trăim, când fluxul informațional cunoaște limite neatinse anterior, se impune găsirea unor metode și procedee noi, care să permită o însușire conștientă, temeinică, de durată a materiei predate. În ultimă instanță, modernizarea învățământului exprimă efortul continuu de a adapta școala la cerințele societății actuale, avînd drept scop ridicarea personalității umane pînă la valoarea sa supremă.

Este cunoscută preocuparea permanentă a partidului și statului nostru pentru dezvoltarea și perfecționarea întregului sistem de învățămînt, pentru organizarea lui în concordanță cu cuceririle noi ale științei și tehnicii, cu cerințele operei de construcție socialistă din România, pentru asigurarea celor mai bune condiții în vederea pregătirii specialiștilor necesari diferitelor domenii de activitate, în scopul formării temeinice pentru viață și muncă a tinerei generații.

Una din disciplinele sociale de maximă importanță pentru înțelegerea evoluției societății omenești în țara noastră, ca și pe plan mondial, este istoria.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la importanța și scopul studierii istoriei, preciza că va trebui să constituie „un factor esențial de educare politică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și închina toată energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, înfloririi și apărării patriei, salvărdării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare socialiste ale poporului“¹.

Alături de alte instituții, muzeul joacă un rol de mare importanță în educarea maselor de tineri în spiritul patriotismului socialist, în reliefarea în conștiința acestora a tradițiilor de luptă socială și națională ale poporului nostru de-a lungul veacurilor.

Cunoașterea trecutului, vibrația emoțională a sufletului în fața mărturiilor autentice, înmagazinarea puternicelor resurse de iubire pentru popor, pentru clasa muncitoare și partidul ei, setea de libertate constituie conținutul procesului de formare spirituală a vizitatorilor sălilor de muzeu.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la constituirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior*, Edit. Politică, București, 1972, p. 5.

Dezvoltarea fără precedent a rețelei de muzee în țara noastră oferă școlii, ca principală instituție unde se face instrucție și educație, posibilitatea completării și însușirii conștiente și active la elevi a cunoștințelor predate, folosind valoarea autentică pe care o conferă exponatul (original) ce se găsește în cadrul expoziției muzeale.

Apreciind funcția educativă a muzeului, cât și tendința învățămîntului de a se sluji de acesta, Nicolae Iorga spunea, în urmă cu peste 60 de ani : „.....să nu ne ascundem marele lucru care se petrece astăzi în lume : școala iese din școală. Ea se răspîndește pretutindeni amestecîndu-se în societate pentru a o domina. Din mijlocul lucrurilor însuși, ea vorbește despre lucruri, cum din mijlocul oamenilor trebuie să vorbească despre oameni”².

Inaugurarea la 8 mai 1972 a Muzeului de Istorie al R. S. României răspunde acestei chemări a întregii noastre societăți. Expoziția muzeului, o gigantică frescă a realizărilor omului care a trăit și luptat cu natura și care, împreună cu semenii săi, a creat pe teritoriul țării noastre civilizația epocilor, constituie temelia întregii activități desfășurate pentru formarea și informarea publicului și în primul rînd pentru educarea comunistă a tineretului.

Realizată unitar în spațiu și timp, expoziția transmite elementul fundamentai al ideologiei noastre, învățătura marxist-leninistă despre istorie, despre trecutul societății umane pe teritoriul României, succesiunea formațiunilor social politice, rolul maselor și al personalităților în istorie, lupta de clasă ca motor al dezvoltării sociale, contradicțiile interne ca factor principal al progresului, setea de libertate și independență a celor ce muncesc, construirea conștientă a noii societăți sub conducerea Partidului Comunist Român.

Expoziția de bază a Muzeului de Istorie al R. S. României, un adevărat cabinet de istorie la scară națională, constituie mediul cel mai adecvat pentru desfășurarea lecțiilor de istorie a patriei, locul unde se face la un înalt grad educația patriotică.

Pornind de la realitățile, cerințele și posibilitățile existente, Muzeul, în baza, protocolului încheiat în martie 1973 cu Ministerul Educației și Învățămîntului privind funcționarea Cabinetului Didactic, a inițiat forma experimentală de predare a lecțiilor de istorie în Muzeu. Întrucît în expoziția de bază se prezintă în mod special istoria poporului român din cele mai vechi timpuri pînă astăzi, au fost atrase în cadrul experimentului acele clase la care se predă istoria patriei — respectiv clasa a IV-a, a VIII-a și a XII-a. Aceasta însă nu exclude și participarea altor clase la care se predă, de exemplu, istoria modernă și contemporană universală, în special la temele care tratează legăturile dintre poporul român și popoarele europene. Exemple de astfel de teme : „Anul revoluționar 1848 în Europa”, „Primul război mondial”, „Criza economică dintre anii 1929—1933”.

Începînd cu luna septembrie 1972 desfășurarea lecțiilor a luat un caracter organizat, respectîndu-se programa de istorie pentru clasele respective. Am antrenat cîte două clase din același an de studiu și din motivul comparării rezultatelor obținute.

În direcția experimentării predării lecțiilor de istoria patriei în muzeu s-a întocmit un program detaliat în colaborare cu inspectoratul școlar al Municipiului București și al județului Ilfov și care are drept scop cercetarea gradului de influențare a obiectelor din muzeu, din expoziție asupra însușirii conștiente și active a istoriei patriei.

² Nicolae Iorga, „Neamul românesc”, an. V, nr. 20, 1910.

Programul cu elevii a cuprins două planuri determinate din punct de vedere social și anume : mediul urban și mediul rural, precum și alte două planuri determinate din punct de vedere psihologic și anume : mediul normal și cel patologic.

Din mediul urban au fost selecționate clasele a IV-a, a VIII-a și a XII-a de la școlile generale și liceele teoretice din Capitală, iar din mediul rural elevii ai clasei a VIII-a de la școala generală Găneasa, jud. Ilfov. Toate grupurile de mai sus fac parte din categoria elevilor normal dezvoltați. Pentru comparație, experimentul a folosit mediul patologic din clasele corespunzătoare de la școli speciale.

Predarea se face de cele mai multe ori de un specialist al muzeului prin prezentarea și integrarea exponatelor în materia prevăzută de programa analitică.

S-a urmărit însușirea materiei pe baza prezentării exponatelor, manualul tinzând să rămână un auxiliar prețios în munca elevului.

De asemenea, a fost abordată și modalitatea activă de lucru cu clasa. Cea dintâi lecție de acest tip : „Oriduirea comunei primitive pe teritoriul patriei noastre” s-a desfășurat astfel : prima oră elevii au fost repartizați în cinci grupe, având la dispoziție materialul original din depozitul muzeului și li s-a indicat să studieze uneltele, armele, arta plastică, schimbul, viața spirituală ; a doua oră a servit valorificării constatărilor elevilor și sistematizării cunoștințelor prin intervenția muzeografului și a profesorului respectiv.

A doua lecție : „Dacii — viața și statul lor” a prilejuit în prima oră o prezentare a materialelor arheologice semnificative pentru ilustrarea stadiului civilizației materiale și spirituale anterioară cuceririi Daciei. În ora a doua, folosindu-se ca material ilustrativ metope de pe Columna traiană și material epigrafic, cât și armament dacic și roman, s-a argumentat elevilor cucerirea Daciei și transformarea ei în provincie romană.

În esență, modalitatea de desfășurare a lecției de istorie în muzeu pe baza metodei învățămîntului activ urmărește să nu se facă apel numai la memorie, ci să favorizeze un mediu propriu investigației personale, formării cadrului necesar de înțelegere a evenimentelor istorice.

În funcție de scopul urmărit de profesori și elevi în cadrul lecției care se desfășoară la muzeu, se distinge folosirea următoarelor tipuri :

— Lecția săptămînală, în care una din cele două sau trei lecții prevăzute în cadrul programei de învățămînt se desfășoară cu regularitate în imediata vecinătate a mărturiilor originale. Acest tip se desfășoară pe durata unui întreg an școlar, expunerea făcîndu-se fie de muzeograf, fie de profesorul clasei. Evident, aceasta solicită mult efort din partea elevilor și a profesorilor, dar rezultatele sînt din cele mai bune.

— Lecția periodică, în cadrul căreia se analizează un anumit aspect din materia parcursă într-un interval mai mare. Considerînd că s-a parcurs materia pînă la sfîrșitul secolului al XVI-lea se pot analiza teme ca :

— lupta de clasă în feudalism ;

— lupta țărilor române pentru menținerea și recucerirea independenței etc. ;

— Lecția care are ca scop fixarea întregii materii la sfîrșitul unei orînduiri sociale ;

— Lecția destinată prezentării culturii din țările române pe o anumită perioadă ;

— lecția la sfârșitul anului școlar, cu care ocazie elevii reușesc să înțeleagă caracterul legic al succesiunii orinduirilor sociale pe pământul patriei noastre, unitatea și continuitatea în istorie, apariția proletariatului român și lupta sa pentru progres etc.

Orice lecție ținută în muzeu necesită o pregătire prealabilă deosebită și preocupare permanentă pentru crearea unei atmosfere propice în care să se desfășoare, pentru a demonstra elevilor importanța ei și a nu-i lăsa să creadă că ea prezintă doar un moment de desfășurare sau variație în munca lor³. Pregătirea lecției care urmează a se desfășura la muzeu se face printr-o strinsă colaborare între profesorul clasei și muzeograful specialist, în scopul cunoașterii exponatelor și integrării lor pe parcursul desfășurării lecției. Exponatele prezentate la lecție constituie un element nou, care dă o coloratură deosebită lecției și în același timp apropie pe elev de realitatea faptelor și fenomenelor prezentate.

Marele istoric Nicolae Iorga arăta superioritatea lecției în muzeu față de lecția de la clasă prin următoarele cuvinte: „...în adevăr, un minunat mijloc de învățatură! Cartea spune în slove pe care numai oamenii cu închipuire le pot preface în adevăruri ca acelea văzute și pipăite. Muzeul spune tot aceea în lucrurile însăși. Mult gust și multă știință“⁴.

L'INVESTIGATION MUSÉOGRAPHIQUE DE LA RELATION MUSÉE-ÉCOLE

— Résumé —

Dans cette communication l'auteur présente l'important rôle qu'un musée peut jouer dans l'instruction et l'éducation des élèves. Se met en évidence la nécessité d'éduquer la jeune génération dans l'esprit du patriotisme socialiste, en s'accentuant le rôle qu'un musée d'histoire détient en ce cas. Conformément à ces considérations, dans le cadre de l'exposition du Musée d'Histoire de la République Socialiste de la Roumanie, ayant comme fondement le Protocole qu'on a dressé entre le Ministère d'Éducation et de l'Enseignement et le Musée, on a organisé des cours d'histoire avec un caractère expérimental dans l'exposition, avec celles classes qui ont comme objet d'étude l'histoire de la Roumanie. On fait la présentation de la modalité de travail avec ces classes, par l'utilisation du matériel original et la valorisation des constatations des élèves. L'auteur insiste sur la nécessité d'une parfaite collaboration entre le professeur et le muséographe, dans le but de la connaissance des objets exposés et de leur intégration dans la leçon, ce qui assure la réussite du déroulement du processus instructif-éducatif.

³ * * * *Metodica predării istoriei*, București, 1968, p. 186—187.

⁴ Nicolae Iorga, *Muzeul de arheologie din București*, în „Floarea darurilor“, vol. II, nr. 11. București, 10.VI.1907, p. 161—162.